

Párkányi Raab Péter: Realista álmok II - 2002.

Péntek Imre

Képek és szobrok – a maradandóság igényével

Egy szobrász – egy festő. Közös tárlaton. Mindketten figuratív, ábrázoló művészek. Akár korszerűtlennek is mondhatnók őket. De nem azok. Tisztában vannak vállalkozásuk nehézségeivel, mégis hódolnak az „örök klasszika” előtt (Worringer), „...a teljesség megragadásának igényéből fakadóan” hoznak létre „zárt, szemléletileg lekerékített, az érzéki-konkrét alakban egy átélhető teljesség-élményt vizualizáló műalkotást”. Zalaegerszegi kiállításuk ennek a felfogásnak a manifesztációja. Viszonylag kevés mű. De a kettős kollekció így is hatásos, egymást erősítő. (Ezt a keveset is nem kis gond volt összeszedni, közgyűjteményekből, intézményektől, magángyűjtőktől. Ez lehetne akár hivalkodás, de nem erről van szó.) Ők is sikeresek, mind a ketten. Ez nem bűn, bár sokak szemében annak látszik. El tudják adni (fogadtatni) műveiket. Párkányi Raab Péter jövőre lesz negyven éves, de köztéri monumentumainak listája igen terjedelmes. Közülük jó néhány külföldön található. (Bumm, 1986, San Diego, a Vietnámi háború emlékmúzeuma, az 1996. a Tudomány Éve márnny-bronz kompozíciója, Flagstaff egyetemváros főkönyvtára előtt, 1995, Áldozati emlékmű, Szombathely, az 1996.) Melocco Mklóssal részt vett az új Nemzeti Színház díszítő szobrainak elkészítésében, valamint Lukács Margit, Básti Lajos, Latabár Kálmán, Gobbi Hilda, Timár József és Soós Imre egész alakos bronzszobra önálló munkái. S jelenleg is három nagyszabású megbízaton, köztük egy, az 1956-os forradalommal kapcsolatos szoborkompozíción, dolgozik. Filep Sándort is számon tartja a szakma. Maradhatott volna tanársegédként a főiskolán, amelynek hallgatójaként 1980-ban elnyerte a Herman Lipót-díjat, később a Derkovits-ösztöndíjat. Ő Svédországot választotta, ahol egy magánalapítvány, a Layota-Art ösztöndíjasaként 1987-2000-ig dolgozott. Magányos, visszahúzó lélek, mégis – külföldről is – sokan rátalálnak. (A Városi Hangverseny- és Kiállítóteremben látható képeire egy ausztrál mecénása is kíváncsi volt. Róla annyit: komoly gyűjteménye van Borsos Miklóstól, Melocco Miklóstól, szereti Kass János és Reich Károly grafikáit. Különösen nagyra tartja a magyar grafikusművészeket.)

A körülményekről ennyit.

Éppen azért, mert sokféle helyről gyűlt össze az anyag, szinte minden mű önmagában való. Ne keressük valamiféle egységet, téma és megformálás tekintetében is nagyok az eltérések. S különböző korszakok reprezentáns alkotásaival találkozunk.

A három fatáblára festett korpusz 1984-ből datálódik. Számos változatát láthatjuk e témának, de Filepnek sikerült élővé, fájdalmat sugárzóvá varázsolnia ezeket a groteszk torzókat. Bár csak a szürke szín változataival dolgozik, mégis teljességet sugallnak a keresztben függő csonkult testek. Egy különleges grafikai technika eredményei az ezüstvezzsövel, vászonra „írt”, nagyméretű portrék; félelmetesen részletgazdagok és lélektanilag is hitelesek. Két keleti típus, egy férfi és egy nő jelenik meg előttünk. Anya a gyermekével, féltő, egymást karoló mozdulatok. A szürke tónusok finom eloszlása, a ruházat redőinek, ráncainak hullámozása, az arcvonások hihetetlenül pontos vonaljai adják vissza az örök anyaság jelképét. A meditáló turbános férfi elmélyülése is figyelemre méltó. Dalit idéz(het) az Egy kép természetrajza című festmény. A nehéz brokátruhás nőalak feje helyett egy dísznövény leveleit találjuk, ám a meghökkentő, németalföldi hangulatot sugárzó jelenés oly tökéletesen van megfestve, hogy eláll a lélegzetünk. Ismét más a Hawaiki, a Tejútól jött ember. A nagyméretű festmény azért elgondolkodtató, mert a fekete szín(álarc) alól kipillantó két szem mintha egy nőé volna, másutt, a szemüreg felett, szöke tincsek hullanak az elrejtett, átfestett(?), szörnnyé változtatott lény hom-

lokába, a fekete, démonikus maszk résein átpillantva. A nagyméretű Csendélet tanulmány ismét elkápráztat a klasszikus téma kicsit posztmodern, zárójelbe tett, de mégis frissen festett buja, életigenlő hedonizmusával. Filep kollekciójának kétségtelenül legkiemelkedőbb darabja a *Tolnay-Baudelaire* című grafika. A diptichon lett-rista „alapozása” Baudelaire Visszaháramlás című verse. A szöveg találóan „rímel” az idős Tolnay Klári ráncokkal szabdalt, mégis élénk, elven tekintetű portréjára. Az idő romboló munkájában felmutatni a romolhatatlan, a lélekből, a bensőből áradó lelki szépséget: ez Filep művészi bravúrja. A kép párja, a tökéletesen formált kislánytest még csak erősíti a kontrasztot. S a felkavaró költemény soraiban: „Ó, szépség angyala, tudod-e, mik a ráncok, / s a vénség réme, s az undok kin: hogy csupa / leplezett borzadály a szem hódolata, / melyből sokáig és mohón ittuk a lángot?” kíméletlenségük ellenére is hódolat fogalmazódik meg. És a szépség angyalának szárnyuhanását érezzük a már emblematikussá vált, riadt, romlását mégis derűvel vállaló arcvonások felett.

Párkányi Raab Péter is azt hozta el, ami „kéznél volt”. Ám bronz kisplasztikákból álló műegyüttese mégis egységesebbre sikerült. Valódi szobrászati bravúr az elemek egy-

Filep Sándor: Hawaiki - A Tejútól jött ember - 1993.

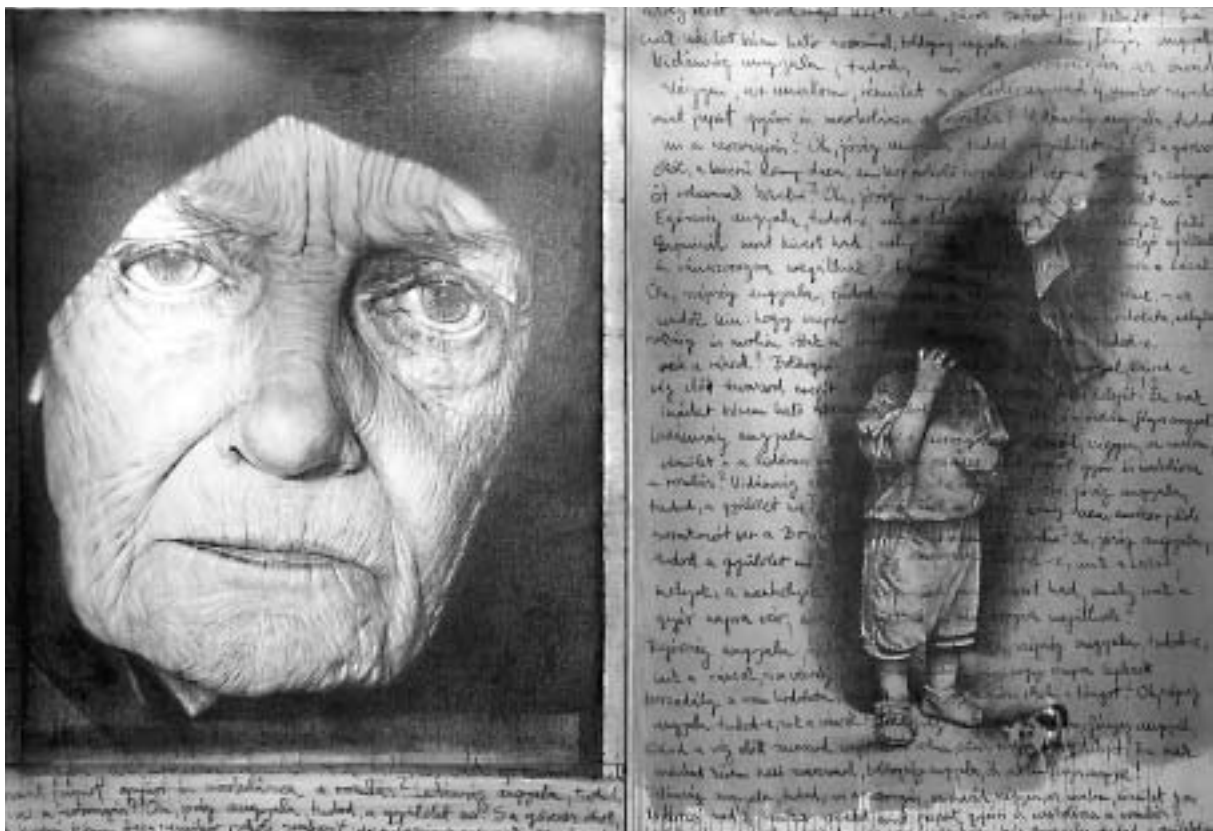

Filep Sándor: Egy kép természetrajza - 1989.

másba komponálásával a *Perpetuo excelsior* (Állandóan magasabbra). A gótikus velicipédet hajtani igyekvő gótikus ornamentikával mintázott szárnyú angyal az emberi magasba törés ironikus példázata (Lásd a magasba törő gótikus katedrálisok!) A *Realista álmok I-II.* (2002) a férfi és a nő kettősének örök dilemmáját önti paradox formába: csak akkor tudunk „szembenézni” egymással, ha „kiszakítunk” egy részt a másik lényéből. A *Gondolkodó I-III.* sorozat darabjai vérbeli posztmodern megközelítésből születtek: a közismert Rodin-i póz variálódik, értelmeződik, foszlik részekre Párkányi Raab ironikus felbonthatásában. A heroikus tartás gunyoros blaszfémiává válik. A tökéletes mintázás, öntés csak fokozza e szürreális mozdulatsorok valóságosságát. A *Bumm* hihetetlen, „összenyomott” formába préseli a maradék emberi testrészeket, valami borzadályos kompozíciót hozva létre, a hábo-

rú örök jelképével, a sisakkal. A borzalom mellett megjelenik a szépség is: A gyöngy születése. Ismét egy reneszánsz motívum fogalmazódik újra: Vénusz, a szépség istennője egy kagylóból „kel ki”, tökéletes idomokkal, pergetvén a gyöngyszemeket.

Két, szakmáját felsőfokon ismerő, művelő mester. Íze-
lítő adtak abból, hogy mit jelent az újraértelmezett hagyomány, a klasszikus örökség mai interpretációja. Sok ez vagy kevés? Szerintem elegendő a folytatáshoz. (Talán – a felvilágosításhoz.) A mimetikus eszközökkel élő, teljesség-igény jegyében gondolkodó ábrázolásmódnak még jelentős tartaléka van. Bizonyíték ez a maradandóság igényét meggyőző eszközökkel megcsillantó kép és szobor együttes. Filep Sándor és Párkányi Raab Péter munkássága.

Filep Sándor: Tolnay- Baudelaire - 1998.